

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง "หนังสือพิมพ์รายวันกับการเสนอเนื้อหาทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533" ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงความถี่ ปริมาณพื้นที่ และทัศนะของหนังสือพิมพ์ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบการเสนอเนื้อหาทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นวิธีการในการศึกษา โดยมีลำดับการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล
3. การกำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
5. เสนอผลการวิจัย สรุป และอภิปรายผล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. การเลือกประชากร

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเนื้อหาทางการเมืองของหนังสือพิมพ์รายวัน 7 ชื่อฉบับ ดังนี้

- สยามรัฐ
- บ้านเมือง
- เดลิมีเรอร์
- ไทยรัฐ
- เดลินิวส์
- มติชน
- แนวหน้า

ทั้งนี้เลือกเฉพาะที่ตีพิมพ์ออกจำหน่ายตั้งแต่วันที่ 14 พฤศจิกายน 2532 - 7 มกราคม 2533 รวมระยะเวลา 55 วัน เป็นตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 385 ฉบับ

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ดังนี้

- 2.1 หนังสือพิมพ์ จัดแบ่งหนังสือพิมพ์ 7 ฉบับดังกล่าวข้างต้นออกเป็น 2 กลุ่มคือ
- กลุ่มที่ 1: หนังสือพิมพ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด ได้แก่ สยามรัฐ บ้านเมือง และเดลิมีเรอร์

กลุ่มที่ 2 : หนังสือพิมพ์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด
ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชนและแนวหน้า

2.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เลือกเฉพาะบุคคลที่พรรคการเมืองส่งเป็นตัวแทนเข้าชิงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ซึ่งมีจำนวน 4 คน และเลือกผู้สมัครอิสระที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพรรคการเมืองพรรคหนึ่งอย่างเปิดเผยอีก 1 คน รวมบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 5 คนดังนี้

- พล.ต. จำลอง ศรีเมือง สังกัดพรรคพลังธรรม
- นายเดโช สนวนานนท์ สังกัดพรรคประชากรไทย
- นายประวิทย์ รุจิรวงศ์ สังกัดพรรคประชาธิปัตย์
- นายนิยม ปุราคำ สังกัดพรรคมวลชน
- ร.ต.ท. เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ ผู้สมัครอิสระ

2.3 เนื้อหาทางการเมือง เนื้อหาที่นำมาศึกษาได้แก่ ข่าว ภาพ และบทความทุกชิ้นที่เสนอข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 ได้จำนวนรวมดังนี้

- ข่าว 388 ชิ้น
- ภาพ 181 ชิ้น
- บทความ 222 ชิ้น

รวมเนื้อหาที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 791 ชิ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

สร้างแบบบันทึกข้อมูลเพื่อช่วยในการลงรหัสเนื้อหาต่างๆ ที่ทำการวิเคราะห์ตามตัวแปรที่ต้องศึกษา ดังนี้

- หนังสือพิมพ์
- ผู้สมัคร
- ประเภทเนื้อหา
- ความถี่
- ปริมาณพื้นที่
- ทิศนะ

แบบบันทึกข้อมูลดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ทำการลงรหัสข้อมูลเกี่ยวกับลำดับ ชื่อหนังสือพิมพ์ ชื่อผู้สมัคร ประเภทเนื้อหา พื้นที่และทิศนะ โดยจัดทำเป็นแบบการบันทึกข้อมูล 1 ใบคือ

แบบบันทึกข้อมูลใบที่ 1 : แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

ทั้งนี้ กำหนดใช้สัญลักษณ์เพื่อสะดวกในการบันทึก ดังนี้

ชื่อหนังสือพิมพ์ : ใช้เลข 1-7 แทนชื่อหนังสือพิมพ์สยามรัฐ บ้านเมือง เดลิมีเรอร์ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชนและแนวหน้า ตามลำดับ

ชื่อผู้สมัคร : ใช้เลข 1-5 แทนชื่อ พล.ต. จำลอง ศรีเมือง นายเดโช สวานานนท์ นายประวิทย์ รุจิรวงศ์ นายนิยม ปุราคำ และร.ต.ท. เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การแยกประเภทเนื้อหา การนับความถี่ การวัดปริมาณพื้นที่และทิศทางของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับซึ่งเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครแต่ละคน ประกอบด้วยแบบการบันทึกข้อมูล 4 ใบคือ

แบบบันทึกข้อมูลใบที่ 2 : แบบบันทึกประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

แบบบันทึกข้อมูลใบที่ 3 : แบบบันทึกความถี่ในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

แบบบันทึกข้อมูลใบที่ 4 : แบบบันทึกปริมาณพื้นที่ในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

แบบบันทึกข้อมูลใบที่ 5 : แบบบันทึกทิศทางของเนื้อหาแต่ละประเภทเกี่ยวกับผู้สมัครของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

แบบบันทึกข้อมูลใบที่ 2
แบบบันทึกประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์

ชื่อหนังสือพิมพ์	ข่าว	ภาพ	บทความ
รวม			

แบบบันทึกข้อมูลใบที่ 3
แบบบันทึกความถี่ในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัคร
ชื่อหนังสือพิมพ์

ประเภทเนื้อหา	จำลอง	เดโช	ประวิทย์	นิยม	เขาวริน
รวม					

แบบบันทึกข้อมูลใบที่ 4
แบบบันทึกปริมาณพื้นที่ในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัคร
ชื่อหนังสือพิมพ์

ประเภทเนื้อหา	จำลอง	เคโซ	ประวิทย์	นิยม	เซาวริน
รวม					

ส่วนที่ 3 หลังจากบันทึกข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างลงในแบบบันทึกข้อมูลทั้ง 5 ใบแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาลงในแบบประมวลผล โดยจำแนกตามตัวแปรที่ใช้ กล่าวคือ ความถี่ ปริมาณพื้นที่ และทิศทางของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อผู้สมัครแต่ละคน เรียกว่า "แบบประมวลผลความถี่ ปริมาณพื้นที่และทิศทางของเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ"

แบบประมวลผลความถี่ ปริมาณพื้นที่และทิศทางของเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัคร
ชื่อหนังสือพิมพ์

ผู้สมัคร	ความถี่	ปริมาณพื้นที่	ทิศทางของเนื้อหา		
			..	-	0
จำลอง					
เดโช					
ประวิทย์					
นิยม					
เขาวริน					
รวม					

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และหน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา

แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. จัดแยกประเภทเนื้อหาตามชื่อฉบับหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ จัดแยกเนื้อหาข่าว ภาพ และบทความของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์เนื้อหาและการลงรหัส ในแบบบันทึกข้อมูล

2. กำหนดตัวแปรเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

หนังสือพิมพ์	ได้แก่ ชื่อหนังสือพิมพ์และกลุ่มของหนังสือพิมพ์
ผู้สมัคร	หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 จำนวน 5 คนดังที่ได้ระบุไว้
ประเภทเนื้อหา ความถี่	ได้แก่ ข่าว ภาพ และบทความ หมายถึง จำนวนครั้งในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัคร แต่ละคน โดยพิจารณาการเอ่ยชื่อ ข้อความ ส่วนขยาย ที่พาดพิงเป็นหลัก ทั้งนี้ถือว่าผู้สมัครแต่ละคนจะมีจำนวนครั้ง ในการนับเท่ากับ 1 ความถี่ต่อเนื้อหา 1 ชิ้น ไม่ว่าจะมีการเอ่ยชื่อกี่ครั้งก็ตามในเนื้อหาชิ้นนั้น

ความถี่ในการนำเสนอจะบันทึกลงในตารางรหัส ไปจนครบทุกชื่อฉบับ จากนั้นจึงนำมาจัดเข้ากลุ่มหนังสือพิมพ์ ตามที่ได้จัดแบ่งไว้ เพื่อแสดงจำนวนความถี่ในการเสนอ เนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ หนังสือพิมพ์ 2 กลุ่ม เพื่อเป็นข้อมูลในการพิสูจนสมมติฐาน ต่อไป

ปริมาณพื้นที่ในการนำเสนอ ใช้การวัดเป็นคอลัมน์นิ้วในเนื้อหาทุกประเภท
ทิศทางของเนื้อหา หมายถึง แนวคิดหลัก (theme) ของเนื้อหาแต่ละชิ้น
ที่หนังสือพิมพ์ได้เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผู้สมัครแต่ละคน
ทั้งในรูปของข่าว ภาพ และบทความ ซึ่งจะสรุปตาม
แนวคิดหลักที่ผ่านเนื้อหานั้นเป็น 3 รูปแบบคือ เนื้อหา
เชิงบวก เนื้อหาเชิงลบ และเนื้อหาเชิงการรายงานข่าว
ทั้งนี้เนื้อหาบางชิ้นอาจจะเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครคนใด
คนหนึ่ง ในหลายทิศทางก็ได้

การจำแนกทิศทางนี้ใช้การพิจารณาเป็นย่อหน้าใน
เนื้อหาประเภทข่าว ฉะนั้นในข่าว 1 ชิ้น อาจกล่าวถึงผู้สมัคร
แต่ละคนในหลายทิศทางก็ได้ สนวนภาพและบทความจะ
พิจารณาจากความหมายรวมเป็นหลัก และจัดเข้าเป็นทิศทาง
ประเภทใดประเภทหนึ่งตามที่แบ่งไว้

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทำโดยให้มีผู้ร่วมลงรหัส 2 คน ซึ่งมี
คุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านหนังสือพิมพ์และการสื่อสารมวลชน เป็นผู้ร่วมทำการ
วิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับที่สุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบฉบับละ 30 ตัวอย่าง
รวมทั้งสิ้นเท่ากับ 210 ตัวอย่าง จากนั้นให้ผู้ร่วมลงรหัสพิจารณาตามค่านิยามปฏิบัติการ
แล้วนำผลการลงรหัสมาหาค่าความเชื่อมั่นตามสูตรของ Holsti ดังนี้

$$R = \frac{3(C1, 2, 3)}{C1+C2+C3}$$

เมื่อ R	หมายถึง ค่าความเชื่อมั่น
C1, 2, 3	หมายถึง จำนวนครั้งที่ผู้ลงทะเบียน 3 คนมีความเห็นตรงกัน
C1, C2, C3	หมายถึง จำนวนครั้งทั้งหมดที่ผู้ลงทะเบียน 3 คน ทำการศึกษา

ค่าที่ศึกษาเป็นดังนี้

$$\begin{aligned} C1, 2, 3 &= 206.3 \\ C1+C2+C3 &= 210+210+210 = 630 \end{aligned}$$

แทนค่าในสูตร

$$R = \frac{3(206.3)}{630} = 0.98$$

ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้จากความสอดคล้องของความเห็นที่ตรงกันในการลงทะเบียนของผู้ลงทะเบียน 3 คนซึ่งรวมทั้งตัวผู้วิจัย มีค่าเท่ากับ 0.98 ซึ่งมากกว่า 0.75 จึงถือว่าเครื่องมือและการลงทะเบียนมีความน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSx ช่วยในการคำนวณทั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการคำนวณเป็น 2 ส่วนคือ

สถิติเชิงพรรณนา ใช้สถิติร้อยละ (%) และค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เพื่ออธิบายลักษณะการเสนอเนื้อหาทางการเมืองของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ในด้านความถี่ ปริมาณพื้นที่และทัศนคติที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533

สถิติทดสอบสมมติฐาน เนื่องจาก ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานตามลำดับ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 หนังสือพิมพ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครที่สังกัดพรรคที่ตนเกี่ยวข้องในความถี่และปริมาณพื้นที่มากกว่าผู้สมัครคนอื่น โดยสยามรัฐเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในความถี่และปริมาณพื้นที่น้อยกว่าผู้สมัครคนอื่น

สมมติฐานที่ 2 หนังสือพิมพ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด เสนอเนื้อหาเชิงบวกแก่ผู้สมัครที่สังกัดพรรคที่ตนเกี่ยวข้องมากกว่าผู้สมัครคนอื่น โดยสยามรัฐเสนอเนื้อหาเชิงบวกแก่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง น้อยกว่าผู้สมัครคนอื่น

สมมติฐานที่ 3 หนังสือพิมพ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด เสนอเนื้อหาเชิงลบแก่ผู้สมัครที่ตนเกี่ยวข้องน้อยกว่าผู้สมัครคนอื่น โดยสยามรัฐเสนอเนื้อหาเชิงลบแก่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง มากกว่าผู้สมัครคนอื่น

สมมติฐานที่ 4 หนังสือพิมพ์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครในความถี่และปริมาณพื้นที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 หนังสือพิมพ์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครในเชิงการรายงานข่าวมากกว่าเชิงบวกและมากกว่าเชิงลบ

ดังนั้น เทคนิคทางสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานจึงประกอบด้วย

1. การทดสอบความถี่ ใช้สถิติไคว์แอสควร์ (χ^2) ทดสอบรายฉบับ เพื่อหาความแตกต่างในการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเกี่ยวกับผู้สมัครแต่ละคน

$$\chi^2 = \frac{\sum (O-E)^2}{E}$$

เมื่อ	Σ	=	สัญลักษณ์แสดงการรวมผล
	O	=	ค่าเป็นจริง
	E	=	ค่าคาดหวัง

2. การทดสอบปริมาณพื้นที่ ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อหาความแตกต่างของปริมาณพื้นที่ในการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ โดยใช้สูตรในการคำนวณที่ใช้อัตราส่วน $F = MSb/MSw$

เมื่อ	MSb	คือ	ค่าเฉลี่ยของผลต่างกำลังสองระหว่างกลุ่ม
	MSw	คือ	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม

โดยถือว่า อัตราส่วนระหว่าง MSb และ MSw มีการกระจายเป็นแบบ F distribution ที่มี df1 (ขั้นของความอิสระระหว่างกลุ่ม) เป็น $k-1$ และ df2 (ขั้นของความอิสระภายในกลุ่ม) เป็น $N-k$

เมื่อ	N	คือ	จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	k	คือ	จำนวนกลุ่ม

เมื่อได้ค่า F จากการคำนวณแล้ว นำไปเปรียบเทียบกับค่า F ในตารางที่ระดับนัยสำคัญที่ตั้งไว้และในขั้นอิสระที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการทดสอบต่อไปว่า ตัวแปรแต่ละกลุ่มมีคู่ใดบ้างที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้วิธีการของ Scheffe

3. การทดสอบทิศทางของเนื้อหา ใช้การทดสอบความแตกต่างของการเสนอเนื้อหาในทิศทางต่างๆ ของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับที่มีต่อผู้สมัครแต่ละคน โดยทำการทดสอบเปรียบเทียบผู้สมัครเป็นรายคู่ เพื่อทดสอบว่า คู่ใดบ้างที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้การทดสอบสัดส่วน 2 ประชากร z-Test ซึ่งมีสูตร ดังนี้

$$Z = \frac{P1 - P2}{\sqrt{pq \left(\frac{1}{n1} + \frac{1}{n2} \right)}}$$

การคำนวณ $p = \frac{f1 + f2}{n1 + n2}$, $q = 1 - p$

$P1 = \frac{f1}{n1}$, $P2 = \frac{f2}{n2}$

- เมื่อ P1 คือ สัดส่วนจากข้อมูลกลุ่มที่ 1
 P2 คือ สัดส่วนจากข้อมูลกลุ่มที่ 2
 p คือ สัดส่วนรวมทั้ง 2 กลุ่ม
 n1, n2 คือ จำนวนข้อมูลในกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ
 f1, f2 คือ จำนวนที่จะนำมาคิดสัดส่วนในกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ